

BACH IN S GROTE TERTS

Rik Bach is één van die mensen in het Nederlandse die op een heel ambachtelijke manier luidsprekers bouwt. En wat voor luidsprekers. Ik was ze al op diverse plaatsen tegengekomen in heel verschillende akoestische omstandigheden en sets. Wat mij steeds opviel was de consistente weergave. Geen highlighting, geen pinpointing, gewoon heel goede uitgebalanceerde weergave. Begin dit jaar kregen we contact via de moderne media, later ook via de telefoon.

Wat meteen opviel was dat ontwerper Rik Bach iemand was die niet over één nacht ijs ging, zijn huidige lijn speakers en accessoires (luidsprekerkabels en interlinks) zijn het resultaat van een langjarige erva-

ringsreis door de wereld van de elektro-akoestiek en daaromheen. Leuk om te weten is het feit dat hij ergens in het begin van deze eeuw een innovatieprijs van de Gemeente Haarlem kreeg voor het ontwikkelen van een materiaal op

basis van composietmix van oa vezels, rubbergranulaat, lightballoons en aluminium hydraat. Materiaal dat vanwege zijn akoestische eigenschappen een ideale basis zou kunnen zijn om luidsprekerkasten in vorm te gieten. Jammer dat hij die technologie tot nu toe uit kostenoverwegingen niet in zijn luidsprekerontwikkeling heeft kunnen toepassen, maar wie weet? Aan de andere kant doet Rik er alles aan om met iets conventioneeler materiaal dezelfde resultaten te bereiken, waarbij de vormgeving – licht gebogen zijwanden – niet alleen een vormgevingstechnisch maar ook een akoestisch doel dienen.

Achtergrond, techniek en nog wat

De Bachluidsprekers die ik uitvoerig aan de tand heb gevoeld zijn de laatste versie van de Monitor S2HE(S). Jawel weer een monitor, what's in a name. Ik zal eerlijk bekennen dat ik iets heb met de kleinere luidspreker, omdat ze in mijn beleving mij het meeste zicht geven op de muziek en de omstandigheden waarin de muziek is opgenomen. Ons huis is dan ook vergeven van de monitoren met een BBC achtergrond (LS3/5A/LS5/12). Behalve dan de Quad ESL2805 die hierboven op mijn werkkamer in de hoofdset worden gebruikt, maar dat mag je volgens mij ook gewoon een monitor noemen. Het zegt iets over mij en mijn luistergewoonten: ik ben een heel analytische luisteraar. Ben gewend om heel diep in de muziek te duiken, eventueel zelfs met de partituur in de hand. Datzelfde geldt voor de weergave aspecten. Vooral luidsprekers worden bij mij langs een

imaginaire meetlat gelegd waarbij redelijk objectieve criteria – ooit opgesteld door de Zwitserse geluidstechnicus Jurg Jecklin – de rode draad vormen.

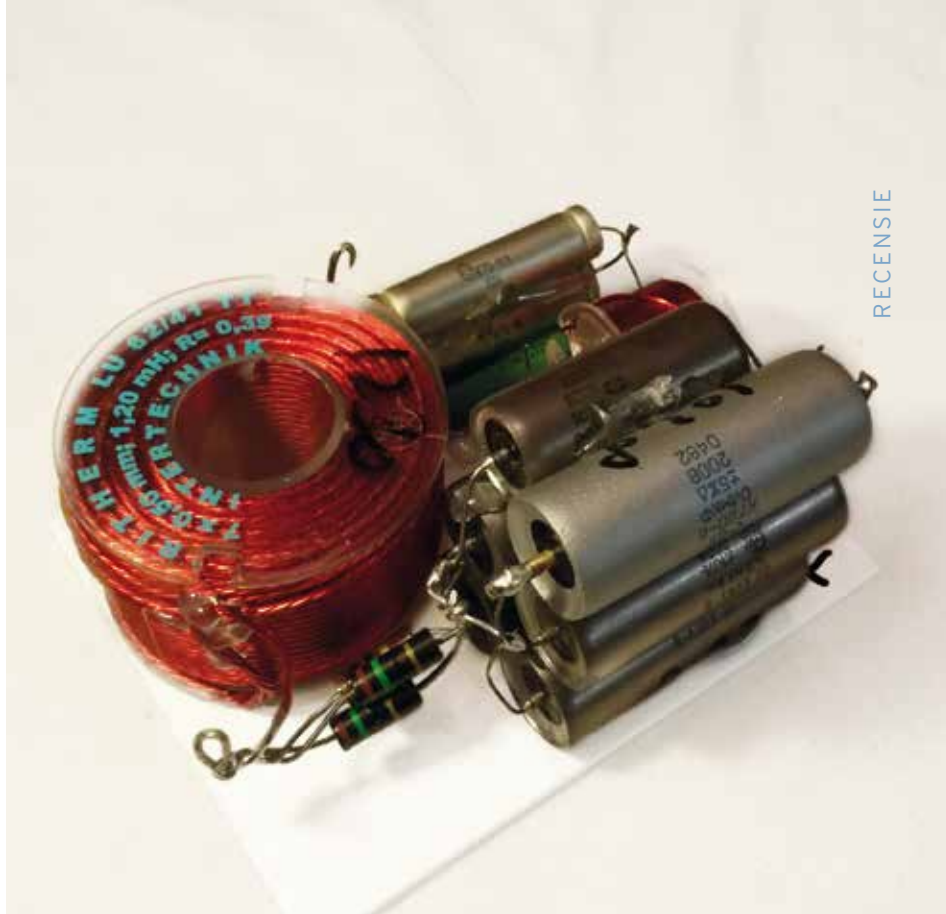

Overigens stel ik vast dat de belangstelling voor de kleinere luidspreker groeiende is. Niet in de laatste plaats vanwege de beschikbaarheid van goede versterkers die het lagere rendement van kleine luidsprekers goed kunnen compenseren. Maar ook vanwege het feit dat in veel doorsnee huiskamers een grotere vloerstaander behoorlijke gehoormatige problemen oplevert.

Techniek

In de mooie gevormde kast, in mijn geval afgewerkt in Alcantara – een synthetische suede – , worden eersteklas luidsprekerchassis (Audax en Wavecor) gebruikt, die we ook aantreffen in luidsprekers die een veelvoud kosten van deze Bachluidsprekers. Ook in het scheidingsfilter is niet bezuinigd op componenten. Eerste klas condensatoren – Russische military grade papier in olie types – afgetuned met teflon broertjes, gelardeerd met Allen en Bradley inductievrije koolstofcomposiet weerstanden en litzedraad luchtspoelen, het lijkt wel koken met componenten. In de geteste set heeft Rik op een slimme manier mij de mogelijkheid gegeven om te kiezen tussen het HE en het HES filter. In de laatste worden nog hoogwaardiger condensatoren gebruikt. Voor de liefhebbers: Google maar eens op typen K40Y-9 en K72P-6 . Maar zonder gekheid, als ik naar de scheidingsfilters van sommige topklasse speakers kijk, dan wordt ik niet echt vrolijk. Te vaak zie ik nog grote bipolaire elco's in de laagsectie, waarbij in de midden/hogsecties weliswaar gekozen is voor filmtypes, maar meestal uit de budgetklasse. Dat zijn zowel in elektrische als in mechanische zin bepaald geen ideale oplossingen om over de verouderingsvrijheid op de lange termijn maar te zwijgen. Het verweer van de fabrikanten is dat in de computermodellen een en ander wordt gecompenseerd. Ik zelf kies dan ook liever voor de grondige methode: begin met goede componenten en naast meten is weten, gebruik als ontwerper je oren. Rik Bach heeft hier echt een punt.

Het inwendige van de S2 laat ook zien dat Rik er alles aangedaan heeft om ongewenste resonanties tegen te gaan. De plaatsing van een met wol gevulde pijp tussen de woofer en achterwand – niet voor niets Standing Wave Eliminator genoemd – zorgt er samen met zijn doorsnede voor dat aanwezige staande golven worden afgebogen. Er wordt een minimale hoeveelheid - slechts 19gram – baileys longhair per speaker op verschillende strategische plekken in de kast aangebracht. Ook de ronde vormen van condensatoren en spoelen in het filter onder in de kast zorgen voor dispersie van staande golven. De verticale staande golven worden heel slim opgevangen door de baspijp die zo'n 22 cm lang is en ook aan de binnenzijde is voorzien van een baspijpfens. Daardoor, omdat de opening aan de achterkant vlak achter de tweeter zit, hebben lage tonen vrijere doorgang zodat het laag strak en droog klinkt. Maar ook het belangrijke middengebied profiteert van deze oplossing. De muzikale energie die zich binnen in de luidsprekerkast manifesteert – maar dan uit fase – kan zo niet via het voorpaneel en de laagmiddenenheid naar buiten treden. Het “versmeren” van met name pulsgeluiden wordt hier effectief mee bestreden. Over de bedrading is eveneens nagedacht. Inwendig is alles bedraad met vertind koper, met een teflon afscherming. Er worden twee verschillende diktes gebruikt respectievelijk

voor laag en hoog. Het filter is hardwired opgebouwd en op een pvc-foamplaat verlijmd (forex) tegen trillingen. Rik heeft het niet zo op printplaten, niet alleen door de vaak te dunne koperbanen maar bovenal omdat de koperbanen de spoelwaarde beïnvloeden. Als je een spoel op een koperenplaat legt meet je nu eenmaal een andere waarde.

Luisteren

De Bach S2HE(S) is uitvoerig aan de tand gevoeld. De meeste luistersessies hebben hier thuis plaatsgevonden en wel beneden in de huiskamer, een redelijk harde ruimte van ruim 50m². De luidsprekers zijn geplaatst langs de zijwand, ongeveer twee meter uit elkaar. Ze staan op stevige Target met loodschot en zand gevulde statieven. De eerste stoelen staan ongeveer 3 meter verwijderd van de luidsprekers. We stelden vast dat de plaatsing niet heel kritisch was, maar bij een paar gebruikte mono-opnames bleek een kleine toe-in het beste resultaat te geven.

Oplossend Vermogen: als eerste hebben we dit aspect de revue laten passeren met name om het verschil tussen de HE en de HES versie duidelijk te krijgen. In algemene zin viel op dat de weergave op diverse volumenniveaus goed overeind bleef, het spectrum zakte niet in elkaar bij een wat lager volume – een kwaal van veel oudere monitoren. Terwijl ook op stevig volume – de gebruikte Hypex experimentele nCore monoendversterkers moesten stevig aan het werk – geen greintje hardheid noch onrust in de weergave te beluisteren viel. Heel bijzonder omdat bijna iedereen in het luisterpaneel verwachtte dat daar wel eens de grenzen van deze relatief compacte luidspreker bereikt zouden kunnen worden. Niet dus. Interessant was in deze het verschil tussen de HE en de HES filterversie. We speelden o.a. van de minimalistische componist Steve Reich het album Drumming. Een breed scala aan slagwerk, vrouwenstemmen, een versie voor zes(!)

© Verbruci

vleugels, orgel enz. enz. Uitermate fascinerende, dwingende muziek, die je op het puntje van je stoel laat zitten. Het moet gezegd, de HES-versie is dan echt de winnaar. Al die pulsklanken worden beter uiteen gerafeld, er is bijna geen "versmearing" meer, waardoor de irritatiefactor van de weergave ook behoorlijk wordt verminderd.

Kleuring is ook zo'n belangrijk aspect. In feite willen we dat de luidspreker geen informatie weglaat, maar ook geen informatie toevoegt. Hoewel dit aspect bij de huidige stand van techniek niet echt meer een probleem lijkt, kom ik toch af en toe voor verrassingen te staan. Gewoon die nieuwslezer die bariton zijnde ook ineens bas lijkt te zijn. Of een zekere nooit eerder opgevallen neuzigheid bij een bekende SingerSongWriter. We hebben ons hier vooral geconcentreerd op stemmen. Natuurlijk koor, klassieke solostemmen, maar ook een bijzonder album als Cais van Agnes Gosling. De combinatie van een strakke enigszins Gilberto-achtige stem met een combo met Zuid Amerikaanse ritme-instrumenten werden met de HES net een slag transparanter en vloeiender weergegeven. Ook het aspect Klankvolume leverde een duidelijk afgetekend resultaat op. Het knotsgekke Album Solo van Nils Frahm, gespeeld op een Übevleugel, een gigantisch instrument met een donderende baskant behield bij de HES beter zijn doortekening en snaarkarakter. Het moet gezegd, iedereen was ongelooflijk verbaasd over de drive van deze Bachluidspreker. Bij Bach zelf hebben we voor dit aspect ook nog maar even gewinkeld in het immense aanbod orgelmuziek van Bach. De Schübler Choräle laten subtiele baspassages horen in diverse registraties. Beide versies lieten duidelijk het verschil horen tussen een 16 en een 32 voet's register: aanwezig maar strak. Geen opbolling in het laag om laag te suggereren. Hulde. De stereoafbeelding liet niet te wensen over, ook niet in het nieuwe appartement van

vriendin L.. Jawel een keiharde galmende akoestiek, waar de Bach S2HE(S) dapper overeind bleven, mits je maar niet te ver van de luidsprekers af ging zitten. We hebben L. bezworen dat het nu echt tijd wordt om die grote gigantische pers – erfstuk – nu eindelijk eens neer te leggen. Al was het alleen maar om de vleugel – een Bechstein uit 1905 – weer een kans te geven.

HE of HES?

That's the Question. Voor ons eigenlijk niet zo'n moeilijke keuze. De HE is echt een topper, maar de HES is in alle opzichten de betere, de € 375,- meerprijs dubbel en dwars waard. De vraag is natuurlijk of in deze prijsklasse zo'n prijsverschil een belemmerende factor zou zijn. Ik denk het niet, maar Rik Bach zal er ongetwijfeld over hebben nagedacht.

Conclusie, voor wie, wat heb je nodig

De muzikliefhebber die op zoek is naar een bijzondere luidspreker zal in de Bach S2HE(S) in alle opzichten een interessante kandidaat hebben. Voorwaarde is een hoogwaardige aansturing inclusief een stevige versterker. Want om ze helemaal tot hun recht te laten komen lusten ze wel een drupje vermogen. Beluisteren dus, liefst natuurlijk in de eigen woonomgeving, maar dat zal bij de dealers van Bachluidsprekers geen probleem moeten zijn.

Bach Luidsprekers S2 HE (S) monitor
Prijs vanaf €2.200 per set geteste exemplaren in de Alcantara uitvoering: €2.400 per set
meerprijs: S uitvoering: €375
fabrikant: Bach Luidsprekers (NL)
www.bachluidsprekers.nl